

PRZYROWNANIE (40) *sb n*

o jasne; -a- (34), -ã- (1); -a- : -ã- *Mącz* (11:1); -é (2) *OpecŻyw, też Calep*, -e (1) *MurzHist*.

sg *N* przyrownanie (25); -é (1), -e (1), -(e) (23). ◊ *G* przyrownania (7); -ã (5), [-a], -(a) (2). ◊ *A* przyrownanie (5); -é (1), -(e) (4). ◊ *I* przyrownani(e)m (1) *Mącz*, przyrownaniem (1) *MurzNT*, przyrownaniem (1) *HistAl*. ◊ [L przyrownaniu.]

Sł stp, Cn notuje, Linde XVIII w. s.v. przyrównać.

I. Rzeczownik od „przyrównać” (25) :

1. Zestawienie dla wykazania różnic i podobieństw; *comparatio Mącz, Calep, Cn; proportio Mącz; collatio, collatus, contentio Cn* (13) : *Comparete, S* przyrownaniem. *Mącz* 62a, 62a, 280a; *Calep* 225b.

przyrównanie kogo, czego (sg) (3): *Cf* [przyrównanie czego i czego]; *kogo do kogo; czego ku czemu; kogo z kim.*

przyrównanie czego (pl) (2): *Abowiem ktho fye przy iż nie iest piśmo iego/ taki ma przyfądź fámotrzyć/ iż ono piśmo nie iest iego/ áni pieczęć iego/ áni kiedy było: Gdy to vczyni/ będzie wolen. Wszakże wedle Prává Duchownego y Cefárkiego/ taki bywa pokonány przez świádki y przez przyrównanie Liter. GroicPorz y3v. Cf* »przyrównanie między sobą«.

[*przyrównanie czego i czego: cólmy iulfz poczęścy okazali wprzyrównaniu dobrey y dobrey mífey WannNow 72.*]

przyrównanie kogo do kogo (1): (*marg*) Przyrównanie Doktorów starych do tych nowych heretyckich. (-) Tyś w grzechách y w złościách wychowány/ á oni w fzkole cnot wfzytkich żywot fwoy święty wyfcwicyli. *SkarKaz* 43a.

przyrównanie czego ku czemu (1): *Comparativa iudicatio, Szácowanie z przirównania yednego ku drugiemu. Mącz* 280b; [Przyrównanie Chrześcianańskiey ku nie Chrześcianańskiey Mífey. *WannNow* 7v].

przyrównanie kogo z kim (1): *A* tak wielki to był święty/ y dáleko więtfzy niżli [...] on sławny tegoż imienia Iozeph. [...] (*marg*) Przyrównanie Iozephá fyná Iákubowego z tym S. Iozephem. (-) On zbożá ludziom/ ná świeckiego głodu wwiárovanie dochował: á ten chleb żywotá wiecznego świata wfzytkiemu wychował. *SkarŻyw* 245.

Wyrażenia: »czynienie przyrównania« (1): *A* we wfzytkiey trefności żadna rzecz trefnieifza nie iest/ iáko wyrwać co nád pomyśl człowieczy/ iżby ten kto onego słuca/ iną rzecz wflyfzał/ niż thá/ ktorey z myflą fwą czekał: Dopiero te drugie zá tymi idą/ iáko niewyrozumienie rzkomo czego: wykładanie ináčzey rzeczy: czynienie przyrównania: [...] y ine wfzytki/ iufz miánowane trefności/ ktore w ludziach fmiech pobudzaią. *GórnDworz* S2v.

»przyrównanie [czego] między sobą« (1): *Proportio, Przirownanie dwu rzeczy między sobą. Est enim duarum rerum inter se comparatio. Mącz* 313b.

Wyrażenie przyimkowe: »przez (a. bez) przyrównania [cum comp]« (3): *o* yakyefz bylo uyelkye uefele fzwycętey anny yfz myala poczacz plod, a przefz przyrównanya uyatfze uefele yey bylo gdy yfthnye poczala wzyuoczeye fwym tą mylą panną *PatKaz II* 65, 22v; *Toż* będzie przed tym fadem/ niezmierne y dáleko bez przyrównania ftráfzliwfzym obyczaiem/ gdy nie iedná część mála światá/ ále wfzytek ftrófkány y ná fad ten záwołány będzie. *SkarKaz* 5a.

2. Wykazanie podobieństwa, uznanie za podobne; parabola (parabole) *Mącz, Cn; collatio Mącz, Cn; epagoge Mącz (9)* : *MurzHist Qv*; A ponyeważ yedność oná ludzka/ o którą tám prośi pan/ nyemoże być rozumyaná yedno o yedności woley/ miłości/ y zgody łpolney/ która może być y myędzy roznyim przyrodzeniem (yáko myędzy Anyołem á człowyekyem) tedy y oná która yeft myędzy Bogyem oycem á Synem także ma być rozumyaná. Inácey nye byłoby to dobre przyrownánye/ á nye lepsze niż kyedy by kto rzekł/ człowyek z orłem łą łoby podobni: Bo orzeł oftry wzrok ma/ á człowyek oftry rozum. *KromRozm II r2*; *Epanagogae [zam. epagoge]*, *Przirownanie/ Prziwodzenie*. *Figura est rerum vel argumentorum similium collatio. Mącz 106a*; Acżkolwiek bárzo też ieft przyštoyne ono przyrownanie/ ku pokazaniu niedołatkw ludzkiego narodu/ kiedy powiedáią żełmy dziećiom podobni/ które kiedy ie pułzczą ná fwą woła/ bez rozmyśłu ná wżyftko sie vdáią. *KuczKat 395; CzechRozm 131.*

przyrownanie kogo, czego (sg) (3): *Cf przyrownanie kogo, czego do czego; kogo ku czemu.*

przyrownanie czego (pl) (1): Parabola, seu Parabole, Latine collatio, Podobieństwo/ przypowieść/ przirownanie tych rzeczy które nie łą yednego rzodzáyu [!]. *Mącz 276d.*

przyrownanie kogo, czego do czego (2): Heretyctwá do trądu przyrownanie/ łzkody pięćiorákie czynią [...] dułze gubią/ pfuią Rzeczpołpolitą świecką [...] Chreściánństwo w Pogánstwo obracáią [...] náuki gorłze niżli Pogánie máią *SkarKaz Ooooc, Ooooc.*

przyrownanie kogo ku czemu (żywotne) (1): Przyrownánye okrutniká ku dzikiemu wyeprowsi/ kthory chce gwałćić á s korzenia wywroćić kościoł Pánłki. *LubPs S3v marg.*

3. Zrównanie, jednakowe potraktowanie (1) : *AEquiparatio, Przirownanie. Mącz 280a.*

4. *Dostosowanie (2)* : *Conformatio, Xtaltowanie/ Formowanie/ Przirownanie. Mącz 134b; Accommodatio, ipse actus accommodandi – Prziłaczenie, Przipodobanie, Przirownanie. Calep 14a.*

II. *W znaczeniu podstawowym (15)* :

1. *Podobieństwo lub całkowita zgodność, jednakowość; similitudo Mącz, Calep; collatus Mącz; analogia, convenientia, proportio, proprietas Calep (11)* : *Similitudo, Podobieństwo/ przirownanie/ przipodobanie/ yednákość. Mącz 393d, 122d.*

przyrownanie kogo, czego do kogo, do czego (2): Iełż tedy tá piękność/ którą oczymá łmiertelnymi thu ná ludziech widamy (która áni tego przyrownania dołżłá/ iákie ieft łwiece do łłońcá/ ále ieft profto cięń iákiś piękności) zápala łercá náłze/ j przynośi taką wciechę/ [...] což tám thá niebiełka/ ná którą pátrząc Anyołowie łą błogołławieni? *GórnDworz Mm5. Cf przyrownanie kogo do kogo czym.*

przyrownanie kogo do kogo czym (1): Pátrż prołżę cię pilno/ co to wždy będzie zá przyrownanie/ Chriřtułá do Melchifedeká/ choćiaz y przed wiecznym [*lege: przedwiecznym*] vrodzeniem/ á to według powieści dawney łámegołz Antychriřtá. Iż Melchifedek był bez oycá y mátki/ y nie ma pocżátku dni y końcá: więc w tyż tropy mowić: Otoż też także łyn Boży Iezus Chriřtus ieft vrodzony/ ná niebie bez mátki/ á ná ziemi bez oycá. *CzechRozm 35.*

przyrownanie k komu, k(u) czemu [w tym: czego (1)] (3): A przykláda támże: Yáko y my (to yeft ty á ya) yełtełmy yedno: Co łoby Arius y Eunomius námyenyeni bárzo ku pomocy bráli/ Myenyąc/ iż to przyrownánye yedności ludzi myędzy łobá ku oney/ która yeft myędzy Bogyem oycem á Synem/ yednołtánye muśi być rozumyano. *KromRozm II rv. Cf Zwrot.*

Zwrot: »mieć przyrównanie [*k komu, ku czemu*]; nie mieć żadnego przyrównania [[*z kim*], *z czym*, [*k czemu*]]« = (*nie*) *być podobnym* [*szuk zmienny*] (2;1): Dáymi [*lege: Daj mi*] złościwych ludzi przeciw mnie łpiknienie bez boiaźni wzgardzitz. Ale radłly ijch łprawowanijé ku temu końtzu przywiedz/ iźbych w tym załłużył łobie mietz przyrównanijé k tobie *OpecŻyw* 125; *HistRzym* 110v; Pożywanie ciała Pána Kryšťułowego/ żadnego przyrównania nie ma s pokármy docześnemi. *RejPosWiecz*² 91 marg; [Boć nic nie iełt droźlźzego nád mądrość ani lepźzego/ Kniey łkárby łwieckie niemáią przyrównania żadne⁸⁰ *HistPonc* Av; Chryšťus ile człówek nie ma żadnego przyrównania z Oycem/ ále ile Bogiem iełt/ ták może mowić/ że Chryšťus iełt wielki/ bo wzyłtko moze ták vczynić iáko y Oćiec *PiotrGonTrzech* 60v].

Wyrażenie: »zobopolne przyrównanie [*czego*]]« (1): A to tákie zobopolne przyrównanie miełzkánia w Pánu Kryšťufie/ ile w Bogu/ wzyłtkiego łtworzenia/ iełłiż moze być/ iákoż iełt prawdziwie/ tedyć theż iełt y náłze miełzkánie á bytność w nim/ ile w Bogu. A záłię Pána Kryšťuła miełzkánie y bytność w łtworzeniu/ ile Bog iełt/ prawdziwie y w nas iełt/ iáko w łtworzeniu ie⁸⁰. *RejPosWiecz*² 91v.

Szereg: »przyrównanie, (i) podobieństwo« [*szuk 1:1*] (2): A tuć iełt przyrównanie y podobieństwo wtem/ iź iáko był Moizełz połlan áby vczył y łprawował lud Boży/ tákże też miał być ten Prorok o którym tu powieda. *BibRadz* I 111b marg; *Calep* 67a.

2. To, co a. ten, kto jest podobny(-e) do kogoś a. czegoś (2) :

Zwrot: »przyrównaniem przyrównać« (1): Nadto iełłcze mówił/ Kczému przypodobámy krolełstwo Boże abo ktorém przyrównaniem przyrównámy ié [*in qua parabola coniiiciemus illud*]? Iełt iáko źiarno gorczyczné/ ktore gdyby było wśiáno w źiemię/ mniéiłżéc iełt że włze⁸⁰ násiénia ktore w źiemii/ a gdy by wśiáné było/ idzie ku górze i s łtawá się włzech iarmużow wjełłżé *MurzNT* Mar 4/30.

Szereg: »podobieństwo abo przyrównanie« (1): Chwałé też y owo/ kiedy ktho podobieństwo iákie/ ábo przyrównanie wyrwie/ y foremnie ie przyłtofuie *GórnDworz* Q8.

3. To, co a. ten, kto jest równy(-e) z kimś a. z czymś, dorównuje komuś a. czemuś (1) :

Zwrot: »stać przyrównaniem [*czego*]]« = *dorównywać* (1): á ták oni wzyłcy [*królowie po tobie następujący*] zá nic nie będą łtać przyrównaniem twoiey wyłokołci/ y Máiełtatu twego [*nihil erunt ad comparationem tuae altitudinis et altissimae tuae maiestatis*]. *HistAl* M8v.

4. mat. Określony stosunek dwóch wielkości (1) : Sesquialtera proportio, Półtorne przyrównanie/ to yełt gdzie yedná część połowicá [*lege: połowicą*] wjełłża yełt niżli druga/ yáko trzi przeciwo dwiemá. *Mącz* 389d.

Synonimy: **I.1.** przystosowanie; **2.** przypodobanie; **II.1.** jednakość, podobieństwo, podobność, przypodobanie, zgodność; **2.** parabola, podobieństwo; **4.** proporcja.

Cf **PRZYROWNAĆ**